

BIBLIOGRAFIA KSIĄŻEK PODEJMUJĄCYCH TEMATYKĘ BUDOWY, FUNKCJONOWANIA I CHORÓB SERCA*

I. BELETRYSTYKA DZIECIĘCA I MŁODZIEŻOWA

1. Chmielewska A.: *Ktoś*. („Bajka bez barier”. Cz. 13: *Wada serca*). Szklarska Poręba: Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Niepełnosprawnych „Światelko”, 2016. Dostęp: <http://swiatelkodladzieci.pl/wp-content/uploads/2016/08/Kto%C5%9B-wada-serca.pdf>

Książka o początkach przyjaźni dwóch dziewczynek — Małgosi oraz chorującej na serce Madzi. Bohaterki starają się obserwować innych i pomagać tym, którzy utracili swój uśmiech [+7]¹

2. Grajkowski K.: *Krew*. Warszawa: Dwukropek, 2021.

Pięknie ilustrowana książka, która przekazuje młodym czytelnikom multum informacji na temat układu krwionośnego w bardzo przystępny i ciekawy sposób — poprzez ukazanie historii dziewięcioletniego Kamila i jego serca. Obaj bohaterowie wyjeżdżają razem na obóz, gdzie przeżywają różne historie, w których krew odgrywa główną rolę. [+7], [Uwaga: książka z pogranicza beletrystyki i literatury popularnonaukowej].

3. Harrel L.: *Oddać serce*. Przeł. R. Czernik. Rzeszów: Dreams Wydawnictwo Lidia Miś-Nowak, 2019.

Opowieść o Megan, która całe swoje dzieciństwo spędziła w szpitalach i nawet po przeszczepie serca nie potrafi cieszyć się życiem, gdyż paraliżuje ją strach przed nawrotem choroby. Bohaterka zmienia swoje nastawienia dopiero wówczas, gdy trafia na dziennik nastolatki, od której organ otrzymała i odkrywa sporządzoną przez nią listę rzeczy wartych zrealizowania. Wówczas wraz z siostrą bliźniaczką, z którą łączy ją trudne relacje, wyrusza w podróż dookoła świata, aby spełnić marzenia swojej dawczyni. [+16]

* Bibliografia zawiera opisy polskojęzycznych książek wydanych na terenie naszego kraju po 2000 r. Uwzględniono jedynie najnowsze wydania publikacji. Wszelkie sugestie dotyczące uzupełnienia bibliografii lub wprowadzenia w niej modyfikacji można kierować pod adres: czytamyzsercem@gmail.com.

¹ W nawiasach kwadratowych podano sugerowany, orientacyjny wiek czytelników poszczególnych pozycji.

4. McDaniel L.: *Dar serca*. Przeł. M. Kozłowska. Radom: Wydawnictwo Lucky, 2016.
Opowieść o dwóch nastolatkach, z których jedna zmarła, a druga otrzymała jej serce. Bliscy dawczyni organu pragną poznać dziewczynę po przeszczepie. W ten sposób Arabeth spotyka rodziców, chłopaka oraz przyjaciółkę zmarłej w wypadku Kassey, jednak ich relacje nie należą do najłatwiejszych. [+14]
5. Murray T.: *Drugie bicie serca*. Przeł. P. Gołębiowski. Warszawa: Wydawnictwo Zielona Sowa, 2017.
Piętnastoletni Jonny niemal całe dzieciństwo spędził w szpitalach z powodu wady serca. Ostatecznie udaje mu się przeżyć, dzięki przeszczepowi organu, jednak po zabiegu zaczynają kłębić się w nim różne emocje oraz pytania o dalsze życie i własną tożsamość. Postanawia dowiedzieć się czegoś o swoim dawcy i w ten sposób dociera do jego siostry bliźniaczki. [+14]
6. Rodzeń E.: *Dziewczyna o kruchym sercu*. Poznań: Zysk i S-ka, 2016.
Zdolny maturzysta, a jednocześnie wolontariusz Janek pomaga swojej rówieśniczce Uli w nadrobieniu zaległości z matematyki. Z czasem bohaterów zaczyna łączyć coś więcej niż nauka, jednak ich relacja jest trudna, ponieważ dziewczyna od urodzenia zmaga się z nieuleczalną wadą serca. [+16]
7. Widłak W.: *Dwa serca anioła*. Poznań: Harbor Point Media Rodzina, 2011.
Sześciolatek Romek zmagający się z nieoperacyjną wadą serca poznaje poruszającego się na wózku inwalidzkim Pana Felicjana i zaczyna prowadzić z nim rozmowy na temat tego, co w życiu jest naprawdę ważne. Pogodna, choć chwilami wzruszająca opowieść pokazująca czytelnikom, że w życiu szczęście przeplata się z rozpaczą, a nadzieja ze zwątpieniem. [+7]
8. Zięba M.: *Bo ja idę do szpitala*. Warszawa: Agencja Wydawnicza „Ezop”, 2010.
Sześciolatek Alek przebywa w szpitalu i przygotowuje się do operacji serca. Swoimi emocjami dzieli się z pluszowymi przyjaciółki – łościem Tadeuszem i małpką Patrycją. Cała trójka wiele dowiaduje się o tym, jak funkcjonuje szpital, a przy okazji oswaja się z tym miejscem [+5].

II. LITERATURA POPULARNONAUKOWA DLA DZIECI²

1. *Było sobie życie. Encyklopedia dla dzieci. Tajemnice ludzkiego ciała*. Warszawa: Hippocampus, 2010, s. 98-107.
2. Maruszczak M.: *Ciało. Jak to działa?* Warszawa: Multico, 2017, s. 94-95.
3. Hawkins E.: *Ciało człowieka. Trójwymiarowa podróż po ludzkim organizmie*. Bielsko-Biała: Wydawnictwo Debit, 2018.

² Wybór publikacji wydanych po 2010 r.

4. *Pamiętnik naukowy Profesora Geniusza. Ciało człowieka.* Przeł. K. Tudruj-Wrożyna. Kielce: Wydawnictwo Jedność, 2019, s. 34-37.
5. *Pytania do Profesora Geniusza. Ciało człowieka.* Przeł. K. Tudruj-Wrożyna. Kielce: Wydawnictwo Jedność, 2020, s. 24-27.
6. *Nasze ciało.* Warszawa: Olesiejuk, 2014, s. 4-5.

III. BELETRYSTYKA DLA DOROSŁYCH

1. Brooke A.: *Dar serca.* Przeł. A. Kłosiewicz. Warszawa: Pruszyński i S-ka, 2019.

Opowieść o wzajemnych relacjach kobiet, o przyjaźni, miłości oraz poświęceniu. Życie, każdej z trzech opisanych w książce przyjaciółek jest trudne i pełne zawirowań, jednak wszystko komplikuje się jeszcze bardziej, gdy dochodzi do pewnego tragicznego wypadku. [Powieść obyczajowa]

2. Bugno A.: *Jedna na milion.* Gdynia: Novae Res, 2019.

Koreańska licealistka Seo Hyun po stracie rodziców dowiaduje się, że cierpi na nieuleczalną chorobę i jej jedyną szansą na dalsze życie jest przeszczep serca. Dziewczyna pragnie spełnić swoje marzenia o zostaniu piosenkarką i zgłasza się do programu muzycznego, a jednocześnie bierze udział w bardzo ryzykownym eksperymencie medycznym, który może ją uratować lub... zabić. [Powieść obyczajowa, romans]

3. Dhal A.: *Życie za życie.* Przeł. R. Januszewski. Warszawa: Amber, 2003.

Główna bohaterką książki to pogrążona w depresji po utonięciu córki Alison. Kobieta poczuła się lepiej, gdy odnalazła dziewczynkę, która otrzymała serce jej zmarłego dziecka. Zaczęła zbliżać się do małej Kai i jej matki, a jednocześnie coraz bardziej interesować się tematem pamięci komórkowej i obmyślać niebezpieczny plan. [Thriller z elementami powieści obyczajowej]

4. Eijkelenborg D. van: *Tkanki.* Białystok: Wydawnictwo KobiECE, Łukasz Kierus Wydawnictwo KobiECE, 2018.

Nastoletnia Evi w wyniku transplantacji przyjmuje serce zmarłej w wypadku Finyi. Szczęście dziewczyny z powodu powrotu do zdrowia nie trwa jednak długo, ponieważ przeszczepiony organ zachował wspomnienia zmarłej oraz jej cechy osobowości. Evi zmaga się z nowymi problemami, a koszmary to jedynie ich początek. [Thriller, fantastyka]

5. Forman G.: *Zostaw mnie.* Przeł. M. Witowska. Warszawa: Prószyński i S-ka, 2016.

Wiecznie zabiegana pracująca matka dostaje zawału serca, ale nawet wówczas nie od razu zwalnia. Z czasem bohaterka postanawia wyjechać i dopiero ta podróż zmienia wszystko w jej życiu. [Powieść obyczajowa, romans]

6. Górska A.: *Dar serca*. Będzin: Wydawnictwo Internetowe e-bookowo, 2015.

Marzena z powodu zawału trafiała do szpitala, w którym nie tylko dowiedziała się, że umrze bez przeszczepu serca, ale także poznała miłość swojego życia – kardiologa Sławka. [Romans, powieść obyczajowa]

7. Grey R.S.: *Z całego serca*. Przeł. I. Wiśniewska. Słupsk: Wydawnictwo Szósty Zmysł, 2019.

Dziewiętnastoletnia Abby Mae przez całe swoje życie zmagala się z chorobą serca, przez co nie miała możliwości na prowadzenie normalnego życia. Wszystko zmienia się, kiedy po poważnej operacji, spotyka przypadkiem przystojnego Backa i postanawia wraz z nim wyjechać w dwutygodniową podróż. [Powieść obyczajowa, romans]

8. Kigsbury K.: *Nowe życie*. Przeł. A. Szponar. Częstochowa: Edycja Świętego Pawła, 2017. [Cykl „Anielski Patrol”. T. 2.]

Mary Catherine, której z powodu poważnej wady serca pozostało pół roku życia postanawia wyjechać do Ugandy, aby zajmować się osieroconymi dziećmi. Czy wcześniej odkryje swoją miłość do pierwszoligowego bejsbolisty Marcusa? W podejmowaniu trudnych decyzji bohaterom pomaga wysłany na ziemię Anielski Patrol. [Powieść obyczajowa, romans]

9. Kigsbury K.: *Ocalić miłość*. Przeł. A. Szponar. Częstochowa: Edycja Świętego Pawła, 2017 [„Anielski Patrol”. T. 3.]

Tkliwy romans, w którym zakochana się w pierwszoligowym bejsboliście Marcusie Mary wyjeżdża do Ugandy, gdzie rozpoczyna pracę w sierocińcu. Taka decyzja jest podyktowana złym stanem jej zdrowia. Kobieta potrzebuje natychmiastowego przeszczepu serca, jednak pragnie spędzić ostatnie miesiące swojego życia, pomagając dzieciom. Marcus wyrusza w podróż, aby walczyć o miłość Mary. Nad bohaterami czuwa wysłany na ziemię Anielski Patrol. [Powieść obyczajowa, romans]

10. Lindstedt L.: *Oneiron. Fantazja o kilku sekundach po śmierci*. Przeł. S. Musielak. Poznań: Wydawnictwo Poznańskie, 2021.

Książka opisuje historie siedmiu zmarłych kobiet, które spotkały się po śmierci. Jedna z bohaterek – Rosa przeszła przeszczep serca. [Fantastyka]

11. Montgomery L.M.: *Błękitny Zamek*. Przeł. A. Kuc. Warszawa: Ringier Axel Springer, 2020.

Nieśmiała panna Valancy Striling dowiaduje się, że cierpi na nieuleczalną chorobę serca, po czym wyprowadza się z rodzinnego domu, aby odmienić swoje życie. Zaczyna opiekować się załamaną po

śmierci nieślubnej córeczki oraz wykluczoną ze społeczeństwa umierającą przyjaciółką sprzed lat – Cissy. Wkrótce Valancy poznaje także prawdziwą miłość [Powieść obyczajowa]

12. Parsons T.: *Druga szansa*. Przeł. A. Szulc, J. Manicki. Warszawa: Albatros Aleksandra i Andrzej Kuryłowicz, 2011.

Czterdziestokilkuletni George wraz z przeszczepem serca otrzymał drugą szansę na życie. Po operacji poczuł się jak nastolatek i tak też zaczął się zachowywać, co skomplikowało wiele sprawy, jednak z czasem zrozumiał, że życie statecznego męża w średnim wieku jest właśnie tym, o czym marzy.

13. Picoult J.: *Przemiana*. Przeł. K. Kasterka. Warszawa: Prószyński Media, 2010.

Dawcą serca dla chorej dziewczynki może być skazany na śmierć mężczyzna, który wcześniej zamordował jej siostrzyczkę. Czy dojdzie do przeszczepu?

14. Puleo A.: *Moje serce należy do ciebie*. [Przeł. E. Ziemińska]. Warszawa: Muza, 2017.

Historia romantycznej miłości maturzysty Alexa do swojej rówieśniczki Ylenii zmagającej się z nieuleczalną wadą serca. [Romans]

15. Yarros R.: *Ku niebu*. : Amber,

Dwudziestolatka jest trzymana pod kloszem przez swoich rodziców, ponieważ zmagają się z tą samą chorobą serca, która wcześniej pozbawiła życia jej siostrę. Bohaterka chce jednak żyć normalnie, więc sporządza listę rzeczy, które chciałaby zrobić i wyrusza w świat, aby ją realizować. [Powieść obyczajowa, romans]

IV. LITERATURA FAKTU (AUTOBIOGRAFIE, BIOGRAFIE, WYWIADY, REPORTAŻE)

1. Danielewicz H.: *Niedokończone rozmowy kardiologa*. Górna Grupa: Verbinum Wydawnictwo Księży Werbistów, 2020.

Autobiograficzna książka polskiego kardiologa – Henryka Danielewicza, wieloletniego ordynatora oraz założyciela Oddziału Kardiologii Szpitala Specjalistycznego w Grudziądzu. Autor podsumowuje swoje życie zawodowe, zadając sobie przy tym wiele pytań dotyczących nie tylko medycyny, ale także problemów egzystencjalnych.

2. Działkowski A. J.: *Serce i skalpel. Fascynacje i wspomnienia kardiochirurga*. Kraków: Towarzystwo Przyjaciół Sztuk Pięknych, 2010.

Autobiografia polskiego kardiochirurga ukazująca drogę jego zawodowej kariery oraz postęp naszej rodzimej medycyny. Czytelnik śledzi dokonania Działkowskiego w szpitalach w Poznaniu, Łodzi oraz Krakowie.

3. Kajzar K.: *Profesor Skalski. Uczeń Religi. Lekarz od cudów*. Warszawa: Muza, 2016.

Książka stanowi zarówno ciekawą biografię znanego polskiego kardiochirurga prof. Janusza Skalskiego, jak również dobrą lekcję historii medycyny.

4. Kortko D., Watoła J. *Religa, Biografia najśłynniejszego polskiego kardiochirurga*. Warszawa: Agora SA, 2014.

Biografia Zbigniewa Religii – cenionego kardiochirurga, który przeprowadził pierwszy w Polsce udany przeszczep serca. Książka ukazuje bohatera przede wszystkim jako lekarza pasjonata, który walczył o każde życie do samego końca.

5. Mateja A.: *Serce pasowało. Opowieść o polskiej transplantologii*. Wołowiec: Wydawnictwo Czarne, 2016.

Reportaż, w którym poznajemy polskich chirurgów, podczas ich trudnej pracy na salach operacyjnych. W książce przedstawiono przeprowadzone w Polsce pionierskie zabiegi transplantologiczne.

6. Mezrich J. D.: *Części zamienne. Jak zreperować zepsutego człowieka*. Przeł. M. Lewandowska. Warszawa: Wielka Litera, 2019.

Książka pozwala poznać świat transplantologów od środka. Dowiadujemy się z niej nie tylko o tym, jak wygląda pobieranie narządów, ale także co czują lekarze wykonujący tego typu operacje.

7. Osiecki J.: *Religa. Człowiek z sercem w dłoni*. Warszawa: Prószyński i S-ka, 2009.

Historia życia Z. Religi spisana przez Jana Osieckiego – jedyne go dziennikarza, który miał okazję przeprowadzić z tym kardiochirurgiem bardzo długą i szczerą rozmowę. Sporządzone zapiski stały się inspiracją do stworzenia filmu „Bogowie” opowiadającego o życiu Religi.

8. Pastuszak Z., Asyngier R., Belczyk-Panków K., Popek A.: *Ku pokrzepieniu wątrób, trzustek, nerek i serc. Czyli jak zachorować, przejść przez chorobę i wyzdrowieć, na ile się da*. Lublin: Zbigniew Pastuszak; Warszawa: współpraca wydawnicza: Rozpisani.pl, 2019.

Autorzy przekonują czytelników, że choroba to nie wyrok, a przeszczep to zabieg ratujący życie. Wszyscy opisują walkę z chorobą z własnej perspektywy. Prof. Artur Popek skupia się na swoich problemach kardiologicznych, z którymi zmagają się od 1996 roku, kiedy to zachorował na pogrypowe zapalenie mięśnia sercowego.

9. Poświatowska H.: *Opowieść dla przyjaciela*. Kraków: Wydawnictwo Literackie, 2011.

Powieść autobiograficzna polskiej poetki Haliny Poświatowskiej. Autorka opisuje w niej swoje pasje, ale także miłości oraz chwile pełne cierpienia związanego z chorobą.

10. Prorok J.: *(Nie) moje serce*. Warszawa: PWN, 2019.

Książka napisana na podstawie bloga autorki. Joanna Prorok pisanie o sobie i swojej chorobie rozpoczęła niedługo po tym, gdy dowiedziała się o wpisaniu jej na Krajową Listę Oczekujących.

11. Pryzwan M.: *„Ja minę ty miniesz...” Wspomnienia o Halinie Poświatowskiej*. Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy, 2008.

Biografia polskiej poetki Haliny Poświatowskiej. Życie bohaterki diametralnie się zmieniło po tym, jak pod koniec wojny w wyniku ukrywania się w piwnicy bakterie paciorkowca zaatakowały jej organizm, doprowadzając do zapalenia stawów, a następnie poważnej, nieuleczalnej wówczas wady zastawki dwudzielnej serca. Poetka z powodu choroby była zmuszona do nieustanych pobytów w szpitalach i sanatoriach.

12. Sieradzka A.: *Tajemnice transplantacji*. Warszawa: PWN, 2018.

Książką składa się z wywiadów z lekarzami i pielęgniarkami mającymi wpływ na rozwój polskiej transplantologii.

13. Szklarz A.: *Kobieta z męskim sercem. Historia prawdziwa*. Bogdaniec: „Octo Studio” Adriana Szklarz, 2016.

Autobiografia kobiety, która w wyniku przeszczepu żyje z sercem mężczyzny. Autorka nie tylko opisuje walkę o życie, ale także przekazuje wiele ciepłych słów innym chorym oraz przekazuje czytelnikom multum wiedzy na temat transplantacji i dawstwa organów.

14. Zembala M. *Spotkania. Opowieść o wierze w człowieka*. Rozm. przepr. D. Kubiowski. Gliwice: Edito, 2017.

Ceniony polski kardiochirurg Marian Zembala opowiada w wywiadzie z D. Kubiowskim o spotkaniach z innymi wspaniałymi lekarzami, którzy ukształtowali jego życie.

V. PORADNIKI I INFORMATORY

A) DEDYKOWANE RODZICOM ORAZ NAUCZYCIELOM DZIECI CHORYCH

1. Aleszewicz-Baranowska J.: *Dziecko z wadę serca. Poradnik dla rodziców*. Gdańsk: Wydaw. DJ, 2000.
2. *Dziecko z wadą serca. Poradnik dla rodziców*. Red E. Malec, et al. Warszawa : Fundacja im. Diny Radziwiłłowej Fundusz Serce Dziecka, [2007].
3. Makowiecka E., Moll J., Moll J.: *Mam dziecko z wadą serca*. Łódź : "Adi", 2011.
4. *Moje dziecko ma wadę serca*. Red. E. Malec, K. Januszewska, M. Pawłowska. Warszawa: Fundacja "Mama serce"; Lublin : Cor Infantis, [2014].
5. *Nadzieja dla serc. Poradnik dla małych i dużych*. Red. B. Szadziul. Gdańsk: Fundacja Marka Kamińskiego, 2010.
6. Słomczyńska M.: *Dziecko z wadą serca. Wychowywać i uczyć. Poradnik dla nauczycieli i rodziców*. Warszawa: Wydawnictwo Fraszka Edukacyjna, 2014.
7. Szczepański W. i in.: *Kiedy dziecko ma coś z sercem. Poradnik dla zaniepokojonych rodziców*. Warszawa: Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2016.

B) POGŁĘBIAJĄCE WIEDZĘ MEDYCZNĄ PACJENTÓW

1. *Darowane życie. przeszczepy serca. Informator dla osób po transplantacji i oczekujących na przeszczep serca*. Red. T. Bujak. Warszawa, Zabrze: Stowarzyszenie Transplantacji Serca, 2007.
2. Kazana I., Koton-Czarnecka M., Stasiuk E.: *Choroby serca*. Warszawa: Ringier Axel Springer Polska Sp. z o.o., 2019.
3. Krupowicz A.: *Kardiologia dla pacjentów*. Brzezia Łąka: Wydawnictwo Poligraf, 2014.
4. Radecka I.: *Serce*. Warszawa: Wydawnictwo Harde, 2018.
5. Stępińska J., Hryniewiecka E., Ablewska U., Abramczuk E.: *Jak bezpiecznie i skutecznie stosować leki przeciwzakrzepowe z grupy antagonistów witaminy K? Poradnik dla pacjentów*. Polska: [wydawca nieznany], 2018. Napisana przez lekarzy z wieloletnim doświadczeniem broszura zawierająca szereg kierowanych do pacjentów porad i uwag dotyczących stosowania leków przeciwzakrzepowych z grupy antagonistów witaminy K.
6. Storch-Uuczciwek A., Bochenek-Klimczyk K.: *Ja i moje serce Poradnik dla pacjenta kardiologicznego i kardiochirurgicznego*. Wyd. 2. uzup. Mysłowice: Cor-Meus, 2010.

C) DOTYCZĄCE DIETY I NIEFARMAKOLOGICZNYCH METOD LECZENIA

7. Ballaun M.: *Naturalne metody leczenia dny moczanowej, chorób serca i cukrzycy*. Warszawa: Wydawnictwo "Jot" Jolanta Orłowska, 2018.
Książka z zakresu medycyny niekonwencjonalnej zawierająca porady związane z profilaktyką i leczeniem chorób serca oraz innych wybranych schorzeń. Znajdziemy w niej m.in. opisy diet oraz konkretne przepisy kulinarne.
8. Cichocka A., Szostak, W. B.: *Dieta w profilaktyce miażdżycy, czyli jak uniknąć zawału serca*. Warszawa: Kusha, 2006.
9. Dąbrowska B.: *Zioła, leki roślinne i dieta wspomagające leczenie chorób serca*. Opyty: „Edycja” Anna Magdziarz, 2019.
10. Kaczorowska K.: *Wieńcówka, zawał, udar, zakrzepica, arterioskleroza i inne groźne choroby niedokrwienne. Jak je mają objawy i jak je leczyć + dieta i zioła dobre dla serca*. Warszawa: Wydawnictwo Jot, 2021.
11. Levy T. E.: *Choroby serca : zwalczaj przyczyny, nie objawy*. Przeł. K. Świątły. Warszawa: Oficyna Wydawnicza ABA, 2019.
12. Moritz, Andreas: *Koniec chorób serca! Odkryj prawdziwą przyczynę miażdżycy, zawału serca i chorób układu krążenia*. Przeł. K. Bochenek. Białystok: Wydawnictwo Vital, [2019].
13. Nowakowska A: *Jak pokonać zły cholesterol. Skuteczne diety, które pomogą uniknąć miażdżycy, udaru mózgu i chorób serca*. Warszawa: Wydawnictwo "Jot" Jolanta Orłowska, 2018. Poradnik podkreślający, jak istotna jest dieta w zwalczaniu chorób serca oraz innych schorzeń. Zawiera przepisy kulinarne oraz porady związane ze zdrowym odżywianiem.
14. Paprocka-Borowicz M., Żurowska A., Józefowski P., Kołcz-Trzęsicka A.: *5 minut dla serca*. Warszawa: Ringier Axel Springer Polska, 2018.
Poradnik pokazujący, jak powinna wyglądać prawidłowo prowadzona rehabilitacja kardiologiczna. Podejmuje tematykę gimnastyki.
15. Rubin F.: *Naturalne metody na silne serce. Neurolog radzi, jak samodzielnie, bezpiecznie i skutecznie leczyć choroby serca, nadciśnienie, miażdżycę*. Przeł. M. Rzepka. Białystok: Wydawnictwo Vital, 2018.
16. Słowikowska A, Słowikowski T.: *Serce w dobrym stylu. Jak świadomie zarządzać swoim zdrowiem*. Komorów: Anna Słowikowska ATS Publishing, 2021.
17. Sonnenschmidt R.: *Układ krążenia. Prawidłowe ciśnienie, transport tlenu i składników odżywczych*. Przeł. A. Bergiel. Białystok: Wydawnictwo Vital, 2020.
18. Strehlow W.: *Serce i choroby układu krwionośnego. Propozycje terapii według programu zdrowia św. Hildegardy z Bingen*. Przeł. E. Panek. Kraków: Wydawnictwo Esprit, 2018.

Poradnik podejmuje zagadnienie fototerapii w zwalczaniu chorób serca. Koncentruje się na koncepcji dbania o zdrowie opracowanej przez św. Hildegardę. Zwraca szczególną uwagę na aspekty żywieniowe związane z profilaktyką i leczeniem chorób serca.

19. Szaciłło K., Szaciłło M.: *Zdrowe serce*. Poznań: Dom Wydawniczy Rebis, 2019.
20. Szalewska D. i in.: *Atlas ćwiczeń w wybranych chorobach układu krążenia i układu oddechowego*. Gdańsk, Otomin: AsteriaMed, 2019.
21. Treben M.: *Choroby serca i układu krążenia. Kuracje ziołowe*. Przeł. E. Panek. Kraków : Wydawnictwo Esprit, 2019.
22. Waller S.: *Dr Heart. Dbaj o swoje serce. Jak zapobiegać zawałowi serca oraz lepiej i bardziej świadomie żyć?* Przeł. M. Kaczmarek. Wrocław: Edra Urban & Partner, 2018. Warszawa : Kusha, 2006.
23. Wiśniewska A.: *Żylaki, zapalenie żył, zakrzepica i inne choroby układu krwionośnego. Jak im zapobiegać, jak je leczyć*. Warszawa : Wydawnictwo "Jot" Jolanta Orłowska, 2018.
24. Wolfson J.: *Kardio paleo. Samodzielne przywrócenie naturalnie zdrowego układu krążenia i eliminowanie chorób serca*. Przeł. M. Grodzka. Białystok: Wydawnictwo Vital, 2019.

VI. LITERATURA POPULARNONAUKOWA

1. Amidon S., Amidon T.: *Genialna maszyna. Biografia serca*. Przeł. A. Celińska. Kraków: Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, 2012.
2. González-Crussi F.: *Tajemnice ciała. Dziurawe żołądki, bolące serca i płuca Chopina*. Przeł. M. Stasińska-Buczak. Kraków: Znak, 2010.
3. Mazurek M.: *Kolumbowie. Kardiologia w eponimach*. Warszawa: Medipage, 2016.
4. Morris T.: *Sprawy sercowe. Historia serca w jedenastu operacjach*. Przeł. J. Kozak. Kraków: Wydawnictwo Literackie, 2019.
5. Thorwald J.: *Pacjenci*. Przeł. M. Oziębłowski. Warszawa: Marginesy, 2021.

VII. LITERATURA NAUKOWA³

1. *ABC elektrokardiografii klinicznej*. Red. F. Morris, W.J. Brady, J. Camm. Wrocław: Górnicki, 2014.
2. Aehlert B., Guide P.: *EKS łatwo zrozumieć*. Wrocław: Edra Urban & Partner, 2019.

³ Wybór książek naukowych wydanych po 2009 r. ze szczególnym uwzględnieniem publikacji PZWL.

3. *Arytmie serca u dzieci*. Red. K. Bieganowska, M. Miszczak-Knecht. Warszawa: PZWL, 2020.
4. *Badania kardiologiczne sportowców amatorów*. Red. R. Głowczyńska, A. Turska-Kmieć, A. Folga. Warszawa: PZWL, 2019.
5. Brandy W., Mattu A.: *EKG w medycynie ratunkowej*. T. 1. Wrocław: Górnicki, 2020.
6. *Choroby wysokiego ryzyka sercowo-naczyniowego w różnych dekadach życia z punktu widzenia diabetologa, kardiologa, hipertensjologa*. Red M. T. Małecki, A. Witowski, A. Januszewicz. Gdańsk: Via Medica, 2012.
7. *Diagnostyka kardiologiczna w praktyce*. Red. R. Głowczyńska. Warszawa: PZWL, 2019.
8. *Diagnostyka obrazowa. Serce i duże naczynia*. Red. I. Michałowska, T. Hryniewiecki, M. I. Furmanek. Warszawa: PZWL, 2021.
9. Erdmann E.: *Kardiologia kliniczna. Schorzenia serca, układu krążenia i naczyń okołosercowych*. T. 2 Przeł. J. Sęk. Lublin : Wydawnictwo Czelej, 2010.
10. Erdmann E.: *Kardiologia kliniczna. Schorzenia serca, układu krążenia i naczyń okołosercowych*. T. 1 Przeł. J. Sęk. Lublin : Wydawnictwo Czelej, 2010.
11. *Gerontokardiologia*. Cz. 1. Red. A. Wysokiński. Warszawa: PZWL, 2020.
12. *Gerontokardiologia*. Cz. 2. Red. A. Wysokiński. Warszawa: PZWL, 2021
13. Hampton J., Adlam D., Hampton J.: *EKS 150 przypadków*. Wrocław: Edra Urban & Partner, 2020.
14. Helwich E., Kawales W., Wołoszczuk-Gębicka B.: *Kardiologiczne stany zagrożenia życia noworodków*. Bielsko-Biała: Alfa-Medica Press, 2019.
15. Jarosz M., Respondek W.: *Nadciśnienie tętnicze*. Warszawa: PZWL, 2019.
16. *Kardiologia dla lekarzy praktyków i studentów medycyn*. Red. M. Dłużniewski, I. Grzywanowska-Łaniewska, W. Pikto-Pietkiewicza, J. Syska-Sumińska. Lublin: Wydawnictwo Czelek, 2014.
17. *Kardiologia dziecięca*. T. 1-2. Red. K. Kubicka, W. Kawalec. Warszawa: PZWL, 2020.
18. *Kardiologia i angiologia 2015*. Red. E. Groszyk, M. Malicka, A. Tkacz. Warszawa: Medical Tribune Polska, 2015.
19. *Kardiologia sportowa*. Red. W. Brakstor, M. Dłużniewski, A. Mamcarz. Gdańsk: Via Medica, 2007.
20. *Kardiologia sportowców w praktyce klinicznej*. Red. W. Braksaton, A. Mamcarz. Warszawa: PZWL, 2016.
21. *Kardiologia zabiegowa*. Red. A. Wysokiński. Warszawa: PZWL, 2020.
22. *Kardiologia - co nowego?* Red. J.D. Kasprzak, M. Plewka. Wrocław: Cornetis, 2011.

23. *Kardiologia 2009. Wytyczne i badania kliniczne. Nie tylko dla lekarzy specjalistów*. Red. M. Banach, Z. Gaciong. Poznań: Termedia Wydawnictwa Medyczne, 2010.
24. *Kardiologia dla lekarzy praktyków i studentów medycyny*. Red. M. Dłużniewski, I. Grzywanowska-Łaniewska, W. Pikto-Pietkiewicz, J. Syska-Sumińska. Lublin: Wydawnictwo Czelej, 2014.
25. *Kardiologia sportowa w praktyce klinicznej*. Red. W. Braksator, A. Mamcarz. Warszawa: Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2016.
26. *Kardiologia w gabinecie lekarza Podstawowej Opieki Zdrowotnej*. Red. E. Straburzyńska-Migaj, M. Lesiak. Warszawa: PZWL Wydawnictwo Lekarskie, 2018.
27. *Kardiologia w przypadkach klinicznych*. Red. G. Goncerz, L. Niespodziewany. Kraków: Wydawnictwo Medycyna Praktyczna, 2011.
28. *Kardiologia zabiegowa*. Red. A. Wysokiński. Warszawa: PZWL, 2020.
29. *Kardiologia*. Cz. 1. Red. P. Pruszczyk, T. Hryniewiecki. Warszawa: Medical Tribune Polska, 2018.
30. *Kardiologia*. Cz. 2. Red. P. Pruszczyk, T. Hryniewiecki. Warszawa: Medical Tribune Polska, 2018.
31. *Kardiologia. Podręcznik Polskiego Towarzystwa Kardiologicznego*. Red. P. Ponikowski, P. Hoffman, A. Witkowski, P. Lipiec. Gdańsk: Via Medica, 2019.
32. *Kardiologia*. Red. D. Kozłowski. Gdańsk; Otomin : AsteriaMed Wydawnictwo, 2017.
33. *Kardiotokografia kliniczna*. Red. K. Drews, Z. Malewskim Z. Słomko. Warszawa: PZWL, 2021.
34. Klimczak Ch.: *Echokardiografia. Techniki tradycyjne i nowoczesne*. Wrocław: Edra Erban & Partener, 2017.
35. Kowalik R., Fojt A., Ozierański K., Głowczyńska R.: *Intensywna terapia kardiologiczna*. Warszawa: PZWL, 2021.
36. Laflamme D.: *Kardiologia. Kompendium*. Przeł. M. Kowara. Warszawa: PZWL, 2020.
37. Mazurek M.: *Kolumbowie. Kardiologia w eponimach*. Warszawa: Medipage, 2016.
38. *Nowoczesna terapia nadciśnienia tętniczego w codziennej praktyce*. Red. D. Czarnecka, K. Stolarz-Skrzypek, A. Olszanecka. Warszawa: PZWL, 2020.
39. *Ograniczenia kardiologiczne w sporcie amatorskim*. Red. A. Folga, E. Głowczyńska, A. Turska-Kmieć. Warszawa: PZWL, 2020.
40. *Ostra niewydolność serca w zarysie*. Red. J. Nessler, E. Straburzyńska-Migaj. Gdańsk: Via Medica, 2015.

41. *Pacjent z chorobą serca a zabieg operacyjny. Przedoperacyjna ocena układu krążenia. Rola lekarza.* Red. K. Siebert. Grańsk: Via Medica, 2011.
42. Pasierski T.: *Konsultacje kardiologiczne.* Warszawa: Medical Education Grupa Wydawnicza, 2016.
43. Ragosta M.: *Kardiologia interwencyjna. Przypadki kliniczne.* Przeł. Ł. Kołtowski, M. Michalak, A. Ścibisz. Wrocław: Edra Urban & Partner, 2012.
44. Reddy G.P., Steiner R.M.: *Diagnostyka obrazowa serca. Przypadki kliniczne.* Wrocław: Edra Urban & Partner, 2012.
45. Sieradzka A.: *Tajemnice transplantacji.* Warszawa: Wydawnictwo PWN, 2018.
46. Siva A., Noble M.: *Kardiologia.* Przeł. M. Baliński, W. Kociemba, D. Rogacka Wrocław: Urban & Partner, 2010.
47. *Stany nagłe. Kardiologia.* Red. T. Hryniewiecki, P. Pruszczyk. Warszawa: Medical Tribune Polska, 2020.
48. Stępka A.: *Stany zagrożenia życia w chorobach układu krążenia.* Warszawa: PZWL, 2019.
49. *Wady serca.* T. 1. Red. Z. Gąsior, R. Hryniewiecki, W. Rużyłło. Warszawa: Medical Tribune, 2013.
50. *Zakrzepy i zatory.* Red. J. Windyga, T. Posiarski, A. Torbicki. Warszawa: PZWL, 2014.

Oprac. Małgorzata Ficoń